

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

نشانہ سائنسی اہموجی

پیدایش یک زبان تصویری در عصر اینترنت

تألیف:

مارسل دانسی

ترجمہ:

محمد مہدی فتوحی رشیدی

محمد امین قاسمی پیر بلوطی

با مقدمہ دکتر محمد امین مذہب

انشارات
دانشگاه امام صادق علیه السلام

عنوان: نشانه‌شناسی ایموجی؛ پیدایش یک زبان تصویری در عصر اینترنت

مؤلف: مارسل دانسی

مترجم: محمدمهدی فتوحی رشیدی و محمدمبین قاسمی پیربوطی

مقدمه‌نویس: دکتر محمدمبین مذهب

ناشر: دانشگاه امام صادق علیه السلام

صفحه‌آرا، ویراستار ادبی: رض عبدالهی بجنیدی

طراح جلد: محمد روشنی

نمایه‌ساز و ناظر نسخه‌پردازی و چاپ: رضا دیبا

چاپ و صحافی: چاپ سیدین

چاپ اول: ۱۳۹۶

قیمت: ۴۲۰/۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۸۰۷-۰

فروشگاه مرکزی: تهران؛ خیابان انقلاب، بین خیابان فخررازی و خیابان دانشگاه، مجتمع پارسا، همکف، واحد ۳ و ۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۲۱۲

فروشگاه کتاب صادق: تهران؛ بزرگراه شهید چمران، پل مدیریت، ضلع شمالی دانشگاه

صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵ • کد پستی: ۱۴۶۵۹۴۳۶۸۱ • تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲

فروشگاه اینترنتی: www.ketabesadig.ir • [E-mail: pub@isu.ac.ir](mailto:pub@isu.ac.ir)

سرشناسه: دانسی، مرسل

عنوان و نام پدیدآور: نشانه‌شناسی ایموجی؛ پیدایش یک زبان تصویری در عصر اینترنت. تألیف: مارسل دانسی؛

ترجمه محمدمهدی فتوحی رشیدی و محمدمبین قاسمی پیربوطی؛ با مقدمه محمدمبین مذهب.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۲۰ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۸۰۷-۰

موضوع: ارتباط دیداری - روش‌های زبانی

موضوع: رسانه‌های اجتماعی - نشانه‌شناسی

موضوع: نوشتار - چندرسانه‌های رای تعاملی

موضوع: زبان و اینترنت

شناسه افزوده: فتوحی، رشیدی، محمدمهدی

شناسه افزوده: قاسمی، پیربوطی، محمدمبین

شناسه افزوده: مذهب، محمدمبین

شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)

رده‌بندی کنگره: P ۹۶

رده‌بندی دیویی: ۴۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۳۹۵۱۲

تمام حقوق محفوظ است؛ هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ،

فتوحی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی‌باشد.
(این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان ایران قرار دارد)

فهرست مطالب

۱۳	..... سخن ناشر
۱۵	..... مقدمه دکتر محمدامین مذهب
۲۱	..... مقدمه مترجمان
۲۵	..... دیباچه
۲۹	..... فصل اول. ایموجی و نظام‌های نگارش
۳۰	..... عبادی ایموجی
۳۵	..... نظام‌های نگارش
۴۰	..... نگارش به عنوان امر اجتماعی
۴۳	..... شبکه‌سازی
۴۸	..... روش پژوهش
۵۱	..... فصل دوم. کاربردهای ایموجی
۵۳	..... کاربرد محاوره‌ای
۵۷	..... کاربرد احساسی
۶۲	..... استانداردسازی
۶۶	..... کژتابی
۶۸	..... رمزگذاری فرهنگ
۷۱	..... فصل سوم. توانش ایموجی
۷۴	..... ویژگی‌های عمومی

۸۱	زبان ایموجی
۸۳	ایموجی‌های اصلی
۸۶	واژه‌نامه فرعی
۸۹	فشرده‌سازی
۹۳	فصل چهارم. معناشناسی ایموجی
۹۶	اثر فرهنگنامه‌ای
۹۹	چارچوب‌سازی
۱۰۲	مفهوم ضمنی
۱۰۶	صورتک‌ها
۱۱۱	ترکیب
۱۲۱	قدرت تصاویر
۱۲۵	فصل پنجم. دستور زبان ایموجی
۱۲۶	گرفته‌برداری یا وام‌گیری زبانی
۱۲۸	مفهوم‌سازی
۱۳۳	نحو
۱۴۰	نگارش مصور
۱۴۲	بررسی اجزائی
۱۴۷	فصل ششم. منظورشناسی ایموجی
۱۴۹	توانش منظورشناختی
۱۵۳	سلام و احوالپرسی
۱۵۹	علائم نشانه‌گذاری
۱۶۱	کارکردهای منظورشناختی دیگر
۱۷۰	برخی پرمش‌ها و یافته‌ها
۱۷۵	فصل هفتم. تنوع ایموجی
۱۷۶	تنوع میان‌فرهنگی
۱۷۹	کاربرد بر اساس کشور

فهرست مطالب - ۷

۱۸۲	.....	رمزگذاری فرهنگی
۱۸۵	.....	دیداری بودن
۱۸۸	.....	تنوع جفت‌های مجاور
۱۹۱	.....	نگارش به سبک داستان مصور
۲۰۱	.....	فصل هشتم. گسترش زبان ایموجی
۲۰۳	.....	نگارش، تنها با استفاده از ایموجی
۲۰۷	.....	ترجمه ایموجی
۲۱۲	.....	ایموجی در تبلیغات
۲۱۷	.....	تلاش
۲۲۳	.....	فصل نهم. زبان‌های همگانی
۲۲۵	.....	زبان‌های ساختگی
۲۳۰	.....	بلیسی‌بویک
۲۳۵	.....	زبان ایموجی
۲۴۱	.....	فصل دهم. يك انقلاب ارتباطی
۲۴۲	.....	دهکده جهانی
۲۴۷	.....	ایموجی به عنوان یک روند
۲۵۳	.....	آینده ایموجی
۲۵۹	.....	منابع و مأخذ
۲۷۱	.....	اسامی و اصطلاحات
۳۱۳	.....	نمایه

فهرست جدول‌ها

جدول ۱. کارکرد ارتباطی ایموجی‌های استفاده‌شده توسط گروه مطلع در ارتباط با طرف مقابل.....	۵۵
جدول ۲. معنا و کارکرد ایموجی‌های پرکاربرد.....	۵۹
جدول ۳. دسته‌بندی کارکردها و تعداد استفاده از ایموجی‌ها توسط گروه مطلع.....	۱۵۷
جدول ۴. ایموجی‌های متداول.....	۲۵۲

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. صفحه‌کلید با حروف ایموجی.....	۳۲
شکل ۲. ایموجی طلوع خورشید ایموجی ابر.....	۴۴
شکل ۳. صورتک‌ها.....	۴۶
شکل ۴. ایموجی صورت با اشک ایموجی خندان.....	۴۷
شکل ۵. ایموجی‌های عاشقانه.....	۵۶
شکل ۶. پیام متنی ۱.....	۵۷
شکل ۷. یک واژه‌نامه برخط از ایموجی‌ها.....	۶۵
شکل ۸. ایموجی آرایش ناخن.....	۶۸
شکل ۹. ایموجی شست.....	۶۹
شکل ۱۰. لوگوی خانه بین‌المللی پن‌کیک‌ها.....	۷۲
شکل ۱۱. متن ایموجی جایگزینی.....	۷۶
شکل ۱۲. نمونه یک متن با «متن‌ت ترکیبی».....	۷۸
شکل ۱۳. کاراکترهای ایموجی بیشتر استفاده شده.....	۸۶
شکل ۱۴. نظام نمادسازی سر ایساک پیتمن.....	۹۱

فهرست مطالب - ۹

شکل ۱۵.	ایموجی چشم قلبی ایموجی چشمک‌زن ایموجی لبخندزن	۹۷
شکل ۱۶.	صورتک طعنه‌آمیز گریه	۱۰۰
شکل ۱۷.	ساعت زمان ون / مینی بوس توت فرنگی شبدر چهاربرگ	۱۰۲
شکل ۱۸.	ایموجی انگشت اشاره‌کننده	۱۰۴
شکل ۱۹.	ایموجی	۱۰۵
شکل ۲۰.	ایموجی‌های احساسات اصلی	۱۰۷
شکل ۲۱.	ایموجی دست در حال تکان خوردن	۱۰۹
شکل ۲۲.	ایموجی‌های دستان باز و دستان تشویق‌کننده	۱۰۹
شکل ۲۳.	ایموجی چشمان روبه بالا و بینوکیو	۱۱۱
شکل ۲۴.	ایموجی مار	۱۱۳
شکل ۲۵.	ایموجی قناعت و ناراحتی	۱۱۴
شکل ۲۶.	ایموجی‌های اختصاصی برای مار	۱۱۴
شکل ۲۷.	نمونه ایموجی‌های دربردارنده معنای استعاری	۱۱۵
شکل ۲۸.	پیام متنی ۲	۱۱۶
شکل ۲۹.	آخرین داوری: حدود ۱۴۴۰ میلادی	۱۲۳
شکل ۳۰.	نمونه‌هایی از گرده برداری ایموجی‌ها	۱۲۷
شکل ۳۱.	کمپین ایموجی پیتا	۱۲۹
شکل ۳۲.	پیام متنی ۳	۱۳۲
شکل ۳۳.	پیام متنی ۴	۱۳۴
شکل ۳۴.	پیام متنی ۵	۱۳۵
شکل ۳۵.	پیامی که کاملاً از ایموجی درست شده است	۱۳۹
شکل ۳۶.	نسخه خطی مصور آلمانی	۱۴۱
شکل ۳۷.	بخش‌های ساختاری پیشنهادی یاکویسن	۱۵۴
شکل ۳۸.	کارکردهای پیشنهادی یاکویسن	۱۵۴
شکل ۳۹.	ایموجی سلام و احوالپرسی	۱۵۶
شکل ۴۰.	پیام متنی ۶	۱۵۷
شکل ۴۱.	پیام متنی ۷	۱۵۸

شکل ۴۲. پیام متنی ۸	۱۶۰
شکل ۴۳. پیام متنی ۹	۱۶۰
شکل ۴۴. پیام متنی ۱۰	۱۶۱
شکل ۴۵. پیام متنی ۱۱	۱۶۲
شکل ۴۶. پیام متنی ۱۲	۱۶۳
شکل ۴۷. پیام متنی ۱۳	۱۶۳
شکل ۴۸. پیام متنی ۱۴	۱۶۴
شکل ۴۹. پیام متنی ۱۵	۱۶۵
شکل ۵۰. پیام متنی ۱۶	۱۶۵
شماره ۵۱. پیام متنی ۱۷	۱۶۶
شکل ۵۲. پیام متنی ۱۸	۱۶۶
شکل ۵۳. پیام متنی ۱۹	۱۶۷
شکل ۵۴. پیام متنی ۲۰	۱۶۷
شکل ۵۵. پیام متنی ۲۱	۱۶۸
شکل ۵۶. پیام متنی ۲۲	۱۶۸
شکل ۵۷. پیام متنی ۲۳	۱۶۸
شکل ۵۸. عبارت نوشته‌شده با ایموجی	۱۶۹
شکل ۵۹. عبارت ایموجی بازآرایی شده	۱۶۹
شکل ۶۰. توالی مفهومی ایموجی	۱۶۹
شکل ۶۱. توییت سیاستمدار جولی بیشاپ	۱۷۲
شکل ۶۲. توییت مایلی ری سابرین	۱۷۲
شکل ۶۳. ایموجی چشم‌های جاسوس	۱۷۳
شکل ۶۴. ایموجی مدفوع	۱۷۸
شکل ۶۵. نسخه خطی مذهب مربوط به قرن سیزدهم	۱۷۹
شکل ۶۶. ایموجی‌های کتابی - طنزآمیز	۱۸۳
شکل ۶۷. پویش «مشترکت برای بچه‌های بدون مواد»	۱۸۴
شکل ۶۸. ایموجی‌های سیاسی	۲۰۲

فهرست مطالب ۱۱

شکل ۶۹. ترجمه یک ضرب‌المثل با استفاده از ایموجی	۲۰۴
شکل ۷۰. پیام متنی ۲۴	۲۰۵
شکل ۷۱. پیام متنی ۲۵	۲۰۶
شکل ۷۲. پیام متنی ۲۶	۲۰۷
شکل ۷۳. ترجمه سخنرانی بازاگ اوباما به ایموجی	۲۰۹
شکل ۷۴. منو اسماعیل صدا بزن (اولین خط از کتاب «ایموجی دیک»)	۲۱۰
شکل ۷۵. داستان آلیس در سرزمین عجایب به زبان ایموجی	۲۱۱
شکل ۷۶. آگهی پیتزای دومینو	۲۱۲
شکل ۷۷. استفاده تبلیغاتی شرکت مک‌دونالد از ایموجی	۲۱۳
شکل ۷۸. خوش گذشت	۲۱۴
شکل ۷۹. تبلیغ ایموجی شرکت شورلت	۲۱۴
شکل ۸۰. تبلیغ ایموجی باد لایت	۲۱۵
شکل ۸۱. تبلیغ ایموجی پیسی	۲۱۷
شکل ۸۲. تصویرنگاری‌های لاینیتس	۲۲۹
شکل ۸۳. نمونه‌هایی از بلیسیمبولیک	۲۳۳
شکل ۸۴. جمله بلیسیمبولیک	۲۳۴
شکل ۸۵. نسخه ایموجی آهنگ «زنبورها تو تله»، از نیکی میناژ	۲۳۸
شکل ۸۶. نسخه ایموجی آهنگ «برو پایین»، از لیل جان	۲۳۹
شکل ۸۷. ایموجی «مست»	۲۵۲
شکل ۸۸. ایموجی «بعداً پشیمون میشی»	۲۵۲

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
(قرآن کریم، سوره مبارکه النمل/ آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

رسالت و مأموریت دانشگاه امام صادق (علیه السلام) تولید علوم انسانی اسلامی و «تربیت نیروی درجه یک برای نظام» (که در راهبردهای ابلاغی مقام معظم رهبری مدظله تعیین شده) است. اثرپذیری علوم انسانی از مبانی معرفتی و نقش معارف اسلامی در تحول علوم انسانی، دانشگاه را بر آن داشت که به طراحی نو و بازمهندسی نظام آموزشی و پژوهشی جهت پاسخگویی به نیازهای نوظهور انقلاب، نظام اسلامی، و تربیت اسلامی به عنوان یک اصل محوری برای تحقق مأموریت خویش بپردازد و بر این باور است که علم توأم با تزکیه نفس می‌تواند هویت جامعه را متأثر در مسیر تعالی و رشد قرار دهد.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کار ویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل‌ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهرمندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه

اسلامی در شرایط جهان معاصر است. انگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. ضمناً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکا به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام‌عیار در گستره جهانی تبدیل گردد. معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آنها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقابیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قراردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به ضی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق (علیه السلام) را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت (ان‌شاءالله).

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

مقدمه

دکتر محمد امین مذهب

انسان برای اینکه عواطف و احساسات خود را انتقال دهد یا شیوه‌های برقراری ارتباط جدیدی را خلق کند، همواره در پی ایجاد زبان یا نظامی نشانه‌شناختی و منحصر به فرد تلاش کرده است. در اواخر قرن بیستم، با پیدایش و گسترش سریع اینترنت، زبان‌های جدیدی نیز به وجود آمدند؛ مانند زبان گپ‌وگفت‌های اینترنتی که بهره‌مند از زبانی خاص و آکنده از علائم محتوایی است. نشانه‌هایی که در عین سادگی، هر یک به یک یا چند احساس و عقیده هم‌زمان دلالت می‌کنند. شاید بتوان به جرأت گفت که ایمرجی‌ها مشهورترین نمونه و «نماینده‌های زبان‌های تروسیمی» مطرح در ادبیات کلاسیک جهان در عصر حاضر هستند؛ هر چند که بدون شک، در طی سال‌های اخیر تکامل زیادی داشته‌اند و ب تنوع بیشتر، ظاهر جذاب‌تر و همراهی با ادبیات عامیانه طراحی و عرضه شده‌اند.

یکی دیگر از نکات بسیار مهم پیرامون این پدیده نوظهور از دیدگاه زبان‌شناسان این است که ایمرجی‌ها شمار استفاده از واژگان را هم کاهش می‌دهند؛ نکته‌ای که در این عصر ارتباطات و زندگی شتاب‌زده و سریع، بسیار مهم جلوه می‌کند. برای نمونه، استفاده از تنها یک صورتیک خوشحال، مفهوم «من خرسند هستم» یا «خرسندی و علاقه به چیزی مدنظر» را انتقال می‌دهد. ایمرجی‌ها را می‌توان به عنوان نخستین

شکلک‌هایی دانست که به حوزه‌های علمی و فناوری مانند فناوری اطلاعات نیز راه پیدا کرده‌اند.

حال و با توجه به توضیحات فوق، شاید بتوان گفت که یافتن عللی برای توجیه و توصیف آنچه که پیرامون محبوبیت و گسترش عام این زبان نشان‌های مطرح است، آن چنان دشوار به نظر نمی‌رسد؛ چرا که پاسخ بسیار روشن است و آن اینکه ایموچی، زبانی جهانی و در عین حال بسیار فراگیر شده است. زبانی که با همه فرهنگ‌های این کره خاکی، وجه همسانی دارد. ضمن اینکه بهره‌گیری آسان، بی‌نیازی از نظام آموزشی سنتی، فهم ساده، کاربرد و کارایی از ویژگی‌های دیگر این زبان تصویری و نشان‌های آن است که استفاده همگانی از آن را بسیار آسان ساخته‌اند.

نتیجه موارد مذکور اینکه، امروز ایموچی‌ها به یک زبان یگانه و مختص به دنیای ارتباطات و دهکده جهانی تبدیل شده‌اند که ضمن ترویج همگانی و استفاده بی‌شمار، ممکن است از دیگر زبان‌ها و نظام‌های نشان‌های پیشی گرفته و حتی به دیگر حوزه‌ها نظیر نظام آموزشی، گره خورده تا دامنه معنایی و مفهوم گسترده‌تری نسبت به وضوح عین امروزه‌اش داشته باشد. هر چند که در همین نگاه اولیه نیز نمی‌توان از نقش بی‌بدیل شبکه‌های اجتماعی در فراگیری ایموچی‌ها چشم‌پوشی کرد. به خصوص در سال‌های پس از کشف یا ابداعشان...

اما منشأ تاریخی پیدایش این کشف بزرگ چه بوده است؟ واقعیت این است که پاسخ واحدی برای این سؤال وجود ندارد هر چند که به نظر می‌رسد نقطه آغازین این مهم، همان «نقطه» بوده است! به عبارت ساده‌تر، بسیار قبل‌تر از زمانی که مردم با استفاده از تلفن‌های همراه هوشمند اقدام به ارسال شکلک‌های عجیب و غریب کنند، برای تعمیم، اثربخشی بیشتر و انتقال متناسب محتوای متن ب‌لحن مدنظرشان، به نشان‌های نگارشی متوسل شدند که طبیعتاً اولین آن «نقطه» بود. در ادامه نیز بشر برای تبیین بهتر و انتقال مفاهیم، دست به توسعه علائم نگارشی زد تا بتواند لحن و مقصود نگارنده را هر چه بهتر منتقل نماید که شاهد استفاده از علائم ساده‌ای همچون علامت سؤال (?) گرفته تا نشان چند منظوره‌ای نظیر علامت تعجب (!) بودیم.

با این حال و به عقیده عده‌ای از تاریخ‌شناسان، قدیمی‌ترین سنتی که استفاده از یک شکلک را به صورت مستقل جهت انتقال یک پیام نشان می‌دهد، به سال ۱۶۳۵

میلاهی تعلق دارد که توسط یان لیدسلیدز یک دفتردار اسلواک کشیده شده که وی در آن از وضعیت و سوابق مالی شهرداری شهر خود ابراز رضایت می‌کند. هر چند که در یک روایت تاریخی، این شکلک‌ها برای نخستین بار، در سال ۱۸۸۱ میلادی در یکی از شماره‌های مجله طنز پاک (Puck) ظاهر شدند.

در روایت دیگری که در این پژوهش نیز به آن اشاره شده، واژه ایموجی یک اقتباس انگلیسی از عبارتی ژاپنی بوده که در آن حرف c در emoji به معنای «تصویر» و moji به معنای «حرف الفبا» است و ایموجی‌ها به شکلی که تا امروز می‌شناسیم، حدود سال ۱۹۹۸ توسط یک کارمند مخابرات ژاپنی، به نام شیگاشاکا کوریتا ساخته شدند. در ادامه، آنها به صورت هم‌زمان با عرضه اولین نسل از اینترنت تلفن همراه در جهان از ۱۷۶ ایموجی رونمایی کردند.

پس از این رویداد مهم، شرکت‌های دیگری هم به فکر طراحی و ساخت ایموجی‌های اختصاصی خودشان افتادند. در ابتدا هر کدام از این شرکت‌ها از کندهای مختلفی برای ساخت ایموجی‌های خود استفاده می‌کردند و به همین دلیل اگر از طریق یک دستگاه به دستگاهی با مدل مختلف، ایموجی ارسال می‌کردید هیچ تضمینی وجود نداشت دستگاه طرف مقابل بتواند ایموجی را شناسایی کند تا اینکه گوگل در سال ۲۰۰۷ دست به کار شد و به صورت قانونی درخواست کرد سازمان یونیکد کانسورتیوم که وظیفه برقراری استانداردهای متنی میان کامپیوترها و گوشی‌ها را عهده دارد، این کار را برای ایموجی‌ها نیز انجام دهد. در نهایت و پس از کش و قوس‌های فراوان که منجر به ورود و دخالت سازمان‌های زیادی نیز شد، شاهد یک استانداردسازی نسبتاً کامل برای ایموجی‌ها بودیم. البته ما نیز اگر زمانی بدانیم که در جهان امروز برای هر احساس بشر، یک یا چند نوع ایموجی وجود دارد، می‌توانیم به جامعیت این استانداردسازی واقف شویم.

با این حال، شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات، با اهداف تجاری خاص خود به توسعه، افزایش بهره‌وری و اثربخشی مورد نظر کاربران ذیل غایت بسیار مهم و کلیدی کاربرپسند نمودن نشانک‌ها، اقدام کردند که ماحصل آن ارائه ایموجی‌های جدید یا رونمایی از نسخه اختصاصی هر سرویس‌دهنده در سال‌های اخیر بوده که تنوع در رنگ، محرک‌سازی و... از جمله این تفاوت‌ها است.

حال، با وجود اینکه تا بدین جای کار می‌توان زمینه‌های مشترکی را در ادبیات پژوهش ذکر شده با اثر حاضر مشاهده کرد اما مارسل دانسی - پژوهشگر اصلی کتاب - با رویکردی اختصاصی در نوشتارش، به بررسی دلایل گسترش بهره‌مندی از ایموچی در جهان امروز می‌پردازد. علاوه بر این، به نظر می‌رسد که نگارنده در پی بازکاوی این نکته بوده است که کدامین مفهیم فرهنگی، فلسفی و اجتماعی با ایموچی‌ها و کاربرد آن پیوند دارند.

نویسنده کتاب با همراهی تیم پژوهشی‌اش تلاش کرده‌اند تا با زبانی ساده همه آنچه را که می‌توان در پشت پرده این تحول شگرف در دنیای امروز دید، به رشته تحریر درآورند و خوانندگان را با خود، به صورت گام‌به‌گام به سمت فتح یک قله کاملاً تخصصی در حوزه زبان‌شناسی به پیش ببرند؛ لذا می‌توان گفت که تحقیق صورت گرفته با ذهنیت و علاقه خوانندگان عادی و غیردانشگاهی نیز متناسب است.

تحلیل‌ها و توصیف‌های صورت گرفته در کتاب، مبتنی بر یک پایگاه داده گردآوری شده در دانشگاه تورنتو و شامل پیام‌های الکترونیکی با استفاده از ایمرچی‌اند که توسط یک تیم پژوهشی کنترل می‌شدند.

فصل‌های کتاب، هر یک جنبه‌ای از ایموچی‌ها را معرفی و بررسی می‌کنند: تاریخچه، دستور نگارش، حوزه معنایی، انواع و ترویج ایموچی‌ها و... در پایان نیز، بر اساس تحقیقات تیم پژوهشی نتیجه و تعریفی برای هر حوزه به دست آمده است. به عنوان مثال در فصل دوم و در بیان کاربرد ایموچی‌ها نویسنده اشاره دارد که طبق پژوهش انجام شده، این‌گونه به نظر می‌رسد که ایموچی‌ها جایگزین علائم سلام و احوال‌پرسی سنتی شده‌اند. همچنین در فصل دهم و پایانی، نگرش نویسنده درباره انقلاب زبانی ایموچی را در بر می‌گیرد که می‌توان آن را از نخستین بحث‌ها و گفتگوهای علمی و روشمند پیرامون برخاست یک زبان جدید و همگانی تلقی کرد.

در مجموع، به نظر می‌رسد که مظنعه اثر حاضر برای عموم کسانی که به حوزه‌های ادبیات، ارتباطات، زبان‌شناسی، فناوری، فلسفه علم، فناوری اطلاعات و... علاقه‌مند باشند، بسیار مفید خواهند بود.

در پایان، بر خود لازم می‌دانم که از زحمات فعالین انجمن علمی دانشجویی زبان‌های خارجی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) که با ترجمه اثر حاضر به زبان پارسی

مقدمه دکتر محمدامین مذهب ل ۱۹

سهیم بهسزایی در تبیین این پدیده نوظهور و شکن‌گیری یک بستر تازه پژوهشی برای محققان فارسی‌زبان داشته‌اند، تشکر و تقدیر نمایم.

دکتر محمدامین مذهب

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

مقدمه مترجمان

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا
إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ» (حجرات / آیه ۱۳)

در اینکه بشریت به اهمیت و جایگاه زبان در راهبرد تعاملات اجتماعی و پیشرفت خود واقف است، تردیدی نیست اما در طول سال‌های متمادی ضیف رسیعی از نگرش‌ها، فرضیه‌ها و تئوری‌های مختلف برای اهمیت و کاربرد ادبیات و زبان به وجود آمده‌اند. از رویکردهایی که به تمرکزگرایی تمام به تک‌تک واژگان منجر شدند و چنان بار معنایی را در دایره لغات، گزاره‌ها و عبارات محصور کرده و به هنرنمایی با آنها پرداختند که علمی چون سیاست و حقوق متولد گشتند، گرفته تا علومی که سعی در تسهیل روابط و افزایش کارایی مقصود طرفین مکالمه به معرفت ارتباطی؛ مدیریت و اقتصاد نائل آمدند، همگی دلالت بر توجه بسیار زیاد نوع ما به اهمیت زبان‌شناسی و سیر تحول و تطور آن دارند.

با ظهور شبکه جهانی اینترنت، پدیده‌های نوپیدای گوناگونی متولد شدند و از همان ابتدا با سرعتی شگفت‌انگیز، زندگی بشر را به طور عمیق و وسیع دگرگون

ساختند. یکی از آشناترین، محبوب‌ترین و پرکاربردترین پدیده‌های جهان ناپسندای اینترنت، زبان تصویری و نشانه‌ای «ایموچی» است؛ به طوری که امروزه قشر عظیمی از افراد جوامع گوناگون، به خصوص نسل هزاره سوم، با ایموچی سروکار داشته و تعاملات مختلف خود را در سپهر رسانه‌ای برخط، یا آن‌ها را پیش می‌برند. این مهم با به‌کارگیری مجموعه وسیع، پرتنوع و در حال گسترشی از این نشانه‌های ساده - و در عین حال پیچیده و بحث‌برانگیز - سبب خوشایندی، شفافیت و رساتر شدن گفتگوها در فضای مجازی و حتی تعمیم آن در نمادهای تجاری بیرون از آن شده است.

با این حال، اگرچه پدیده فناورانه و در حال تحول ایموچی، به سرعت و بی‌سروصدا وارد زندگی روزمره ما شده است و اکنون نقش مهم و غیرقابل انکاری را در ارتباطات روزانه ما ایفا می‌کند، اما با پیدایش و سپس گسترش روزافزونش، پرسش‌های بنیادین و کلیدی پرشماری را ایجاد و مطرح کرده است، از جمله آنکه: نشانه‌هایی که آنها را «ایموچی» می‌خوانیم، آیا واقعاً یک «زبان» تصویری نوپدید را می‌سازند؟ زبان ایموچی در کدام یک از نظام‌های نگارشی جای می‌گیرد؟ پیشینه زبان‌شناختی و نشانه‌شناختی ایموچی چیست؟ استفاده از ایموچی چه تأثیری بر شیوه‌های ارتباطی می‌گذارد و چه پیامدهای خواسته و ناخواسته‌ای را به دنبال دارد؟ آیا به‌کارگیری ایموچی‌ها نیاز به توانایی و مهارت و سواد خاصی دارد و باید در چارچوب مشخص و با قاعده‌مندی خاصی انجام شود؟ نشانه‌های زبان ایموچی تا چه حدی توانایی و ظرفیت پشتیبانی از گستره‌های معنایی و مفهومی را دارند؟ شیوه‌ها و سبک‌های گوناگون ایجاد پیام‌های حاوی ایموچی کدامند؟ زبان ایموچی چقدر با نیازهای فرهنگی جوامع و محافل گوناگون سازگار است؟ نسبت تنوع ایموچی با تنوع میان‌فرهنگی چیست؟ چه عوامل و زمینه‌هایی در گسترش زبان ایموچی و چگونگی آن دخیل‌اند؟ چه آینده‌ای در انتظار زبان ایموچی است؟ و...

در کتاب «نشانه‌شناسی ایموچی»، مارسل دانسی به همراه گروه پژوهشی‌اش تلاش نموده است تا با بررسی و پرداختن به این پرسش‌ها و مسائل متعدد دیگری از این دست، گامی رو به جلو و مؤثر در جهت افزایش دانش مخاطبان این کتاب - که با توجه به مباحث مطرح‌شده و نیز لحن و ادبیات آن، افراد پرشماری از اقشار مختلف را شامل می‌شود - بردارد و نیز در راستای بهبود کیفیت روابط افراد در جهانی که

ارتباطات و چهره‌های متکثر آن بیش از هر زمان دیگری اهمیت یافته‌اند. حرکت مثبت و ثمربخشی انجام دهد.

از طرفی، هر چند که در اثر حاضر نویسنده به دنبال ارائه دفترچه‌ای راهنما برای ترجمه و تفسیر ایموجی‌ها نبوده است اما به نظر می‌رسد که ایشان و پژوهشگران همکارشان، با رویکردی جامع به دنبال ارائه یک نقشه راه مناسب برای تبیین مسیر تحول و پیشرفت این پدیده و بازتعریف ما از دانش زبانی در عصر حاضر بوده‌اند.

در همین راستا، سعی و تلاش ما به عنوان مترجمان بر این بوده است تا با عنایت به تمایزهای کارکردی ایموجی‌ها در عصر حاضر - که به زودی به یک گفتمان رایج، تحول و حدت‌گرا و اجماع فرهنگی منجر خواهد شد - آنچه را که ممکن است برای خوانندگان گرامی مبهم و ناآشنا به نظر برسد، تا حد امکان و به صورت توضیحات مختصر به پژوهش حاضر افزوده و تبیین نماییم.

همچنین پیرامون مبدأ شکل‌گیری ظرفیت‌های اجرایی و فنی ترجمه این کتاب، این توضیح را به اطلاع خوانندگان محترم می‌رسانیم که فعالتین انجمن علمی دانش جویی زبان‌های خارجی پس از اولین دوره فعالیت خود در قالب شورای مدیریت انجمن‌های علمی دانشجویی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) و کسب عناوین متعدد درون‌دانشگاهی و ملی از جمله انجمن علمی برتر، انجمن علمی پویا و... توجه خود را به استفاده از ظرفیت‌های علمی و دانشجویی این انجمن با تمرکز بر حوزه نشر کتب علوم انسانی مرجع و در راستای تحقق هدف والای دانشگاه امام صادق (علیه السلام) که همان مرجعیت علمی در سطح تمامی مراکز علمی حوزه علوم انسانی جهان است، می‌ذول داشتند.

به همین جهت و همچون سایر فعالیت‌ها، گام نخست این حرکت توسط اعضای شورای مدیریت انجمن علمی از ابتدای سال ۹۷ برداشته شد که به فضل الهی، با ترجمه کتاب حاضر و انتخاب آن به عنوان برترین اثر دومین دوره جشنواره حرکت دانشگاه امام صادق (علیه السلام) - پیش از رسیدن به مرحله چاپ - انگیزه و زمینه‌های بسیار خوبی برای سایر دانشجویان نیز ایجاد گردید که ان‌شاءالله شاهد تداوم آن در آینده نیز باشیم.

در پایان لازم است تا ضمن دعوت از خوانندگان گرامی برای ارسال نکات گران‌سنگشان پیرامون این اثر، از پشتیبانی همیشگی خانواده‌های عزیزمان، همراهی

همه فعالین گرامی انجمن علمی دانشجویی زبان‌های خارجی، حمایت‌های بخش زبان‌های خارجی و به خصوص رهنمودهای رییس گرانقدر دیپارتمان، جناب آقای دکتر محمدامین مذهب، مسئولین محترم مرکز زبان دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) و به ویژه ریاست مرکز جناب آقای دکتر مسعود فکری، مشارکت فعال معاونت پژوهشی و انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) که در پدید آوردن اثر حاضر با ما سهیم بوده‌اند، کمال تقدیر و تشکر را داشته باشیم.

وَ آخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

محمد مهدی فتوحی رشیدی

محمد امین قاسمی پیربلوطی

دیباچه

جهان قابل فهم نیست؛ پس چرا من باید تصاویری نقاشی کنم
که قابل فهم باشند؟

یابلوییکاسو (۱۹۷۳-۱۸۸۱)

در سال ۲۰۱۵، یک رویداد واقعاً قابل توجه به وقوع پیوست. ایموجی «صورتک با
لشک شوق» توسط واژه‌نامه آکسفورد به عنوان «واژه سال» انتخاب شد. این ایموجی
نه تنها یک واژه نبود - یک تصویرنگاشت بود - بلکه توسط یکی از معتبرترین
واژه‌نامه‌های جهان انتخاب شده بود. به طور غیرمنتظره‌ای، این انتخاب هیچ‌گونه
شکایت، اعتراض یا بحث مجدده‌آمیز قابل توجهی را از سوی محافظان سواد سنتی
(دانشگاهیان، اساتید، سرنویسان و...) به دنبال نداشت. این رویداد از جهات بسیاری
فراتر از تصور بود؛ زیرا از امکان یک تغییر پارادایم تمام‌عیار در ارتباطات انسانی و
حتی آگاهی بشری خیر می‌داد.

در پایگاه اینترنتی واژه‌نامه آکسفورد درباره علت انتخاب یک نشان تصویری به
جای یک واژه، گفته شده است که این نشان خصلت‌ها، خلق و خیر و دل‌مشغولتی‌های
زمانه را نشان داده و افزایش سریع محبوبیت ایموجی‌ها در سرتاسر جهان در سال
۲۰۱۵ را بازتاب می‌دهد. آیا این افزایش سریع، نشانه این است که با ظهور فناوری‌های

وب ۲ سواد مبتنی بر چاپ دچار افول می‌شود؟ منشأ گسترش سواد به اختراع ماشین چاپ با قابلیت جابه‌جایی حروف در اواخر دهه ۱۴۰۰ میلادی برمی‌گردد که موجب شد نسخه‌های چاپی با قیمتی ارزان و به‌طور گسترده در دسترس قرار گرفته و مشوق تمام اقشار مردم به فراگیری سواد شوند. اما همین شیوه سوادآموزی - که حداقل از قرن شانزدهم میلادی در خدمت بشر بوده است - ممکن است در طی چند دهه گذشته، مقدار زیادی از ارزش اجتماعی و اعتبارش را همان‌طور که انتخاب واژه‌نامه آکسفورد تلویحاً به آن اشاره دارد، از دست داده باشد. عصر اینترنت در حال ایجاد ضرورت‌های جدیدی در امر نوشتن است که به‌طور فزاینده‌ای روش‌های سنتی را به حاشیه می‌راند. اینترنت موجب پدید آمدن قالب‌های جدیدی از نگارش و سواد شده است. بر اساس پژوهشی که توسط مؤسسه انتشارات دانشگاه آکسفورد و شرکت تجاری فناوری موبایل، سویفت‌کی، انجام شده است، ایموچی «صورتک با اشک شوق» بیش از ۲۰ درصد از ایموچی‌های استفاده شده در بریتانیا در سال ۲۰۱۵ و ۱۷ درصد از ایموچی‌های استفاده شده در ایالات متحده را تشکیل می‌دهد. در حقیقت، محبوبیت ایموچی‌ها در سرتاسر جهان رو به افزایش است که به انسان‌ها با پیش‌زمینه‌های متفاوت زبانی و فرهنگی اجازه می‌دهد تا به‌طور ملموس‌تری با یکدیگر ارتباط و تعامل داشته و بدین‌گونه، امکان تسهیل ارتباطات میان‌فرهنگی را با گذر از موانع نمادین گذشته که توسط حروف الفبای خاص و ایدئولوژی‌های ضمنی سیاسی - اجتماعی تعیین شده بود، فراهم می‌آورد. اکنون، در عصر «هوش به‌هم پیوسته جهانی» این موارد ممکن است رو به فروپاشی کرده باشند.

این کتاب می‌کوشد توضیح دهد که چرا موضوع ایموچی یک موضوع با اهمیت بری همه است. در عصر «دهکده جهانی الکترونیکی» که مردم با پیشینه زبان‌های ملی و فرهنگ‌های گوناگون به صورت برخط در حال تعامل مستمر با یکدیگر اند، زبان ایموچی به خوبی می‌تواند زبانی همگانی باشد که توانایی حل مشکلات ادراکی‌ای را که ارتباطات بین‌انسانی همواره در گذشته با آن درگیر بوده است، دارد. ایموچی‌ها که ابتدا در پیام‌های الکترونیکی و صفحات وب ژاپنی استفاده می‌شدند ولی امروزه فارغ از پیش‌زمینه‌های گوناگون زبانی و فرهنگی همگانی شده است، برای آینده نگارش، سواد و حتی آگاهی بشری پیامدهای بسیاری را در پی دارد. با به‌یاد آوردن جریان‌هایی

از جمله بلیسمبولیک^۱ که به عنوان گزینه‌ای برای تغییرات ناگهانی و تغییر پذیری نظام نگارش آوایی پیشنهاد شده بود، نشانه‌های ایموجی ممکن است به خوبی نشان‌دهنده چگونگی تکامل نگارش و سواد باشند. از سوی دیگر ممکن است فقط یک علاقه زودگذر باشند. در هر صورت مطالعه پدیده ایموجی آشکارا امر مهمی به نظر می‌رسد. این کتاب اساساً با دیدگاهی نشانه‌شناختی و غیرفتی به ایموجی می‌پردازد؛ بنابراین مخاطب عام می‌تواند با موضوعات و مباحث آن ارتباط برقرار کند. تمرکز بر روی ایموجی‌ها به عنوان علائم یا نمادهایی است که به صورت‌های خاص نشانه‌شناختی (معناساز) و رسمی به‌دم پیوسته‌اند، بدون اینکه واژه‌های تخصصی و نظریات عمده‌تاً پیچیده نشانه‌شناسی نظری را به کار گرفته باشیم. با این وجود مباحث تخصصی را به طور کامل کنار نمی‌گذاریم چرا که در این صورت از عمق مطلب کاسته می‌شود. اگر جایی به ذکر مبحثی تخصصی نیاز بود، آنها را به مله‌موس‌ترین و قابل فهم‌ترین شکل ممکن تعریف کرده و یا شرح خواهیم داد. در واقع، هیچ چیز در این کتاب مسدّد نگاشته نشده است.

بسیاری از تحلیل‌ها و توصیف‌های صورت گرفته در اینجا، مبتنی بر یک پایگاه داده‌ای گردآوری شده در دانشگاه تورنتو و شامل پیام‌های 'لکترونیکی با استفاده از ایموجی' اند. اطلاعات موجود در پایگاه داده توسط یک تیم پژوهشی متشکل از چهار دانشجو - نادیا گورینو، سلی دوباش، لیلی چه و وان توان - کنترل می‌شدند. به این افراد دو وظیفه اصلی واگذار شده بود: (۱) جمع‌آوری نمونه‌های نوشته شده‌ای که برای یک تحلیل دست اول از ایموجی‌ها مناسب باشند. (۲) مصاحبه کردن با یک «گروه مطلع» که از یکصد نفر دانشجوی کارشناسی همان دانشگاه تشکیل شده و همه آنها از پیش به عنوان کاربر عادی ایموجی شناخته شده بودند و با رغبت و حتی با اشتیاق زیاد در پروژه پژوهشی این کتاب شرکت کردند. همچنین این گروه به نحوی انتخاب شده بود تا تعداد برابری از زنان و مردان - هر کدام ۵۰ نفر - در رویدادی که جنسیت

۱. Blissymbolic: بلیسمبولیک، یک زبان ساختگی است که به عنوان یک نظام نگارشی اندیشه‌نگارانه شناخته می‌شود که از صدها نماد پایه که هر کدام مفهومی را بیان می‌کنند، تشکیل شده است که می‌توانند با یکدیگر ترکیب شده، نمادهای جدیدی را بسازند و مقایسه جدیدی را بیان کنند (مترجم).

در به‌کارگیری ایموجی‌ها نقش دارد، مشارکت کنند. تمامی افراد گروه تحقیق از ۱۸ تا ۲۲ سال سن داشتند. آنها ۳۲۳ نمونه از پیام‌های متنی شخصی خود، توئیتهای و دیگر محتوای رسانه‌های اجتماعی را در اختیار تیم پژوهشی قرار دادند. تمامی این نمونه‌ها توسط همه افراد گروه مطلع عرضه شدند و برای به‌کارگیری آنها در این کتاب فرایند گرفتن تأییدیه‌های اخلاقی لازم طی شد. اطلاعات شخصی و خاصی که موجب هتک حیثیت می‌شد، حذف گردید، روی هم رفته، گروه مطلع به عنوان یک «آزمایشگاه میدانی» تعیین شدند تا آزمون استفاده از ایموجی‌ها به طور مستقیم ممکن باشند.

نگارش با ایموجی، محصولی از عصر اینترنت است؛ هر چند سوابقی برای سبک‌های نگارش مشابه در دوره‌های پیشین وجود دارد، همان‌طور که در متن‌های مذکور دوره‌های قرون وسطی و رنسانس قابل مشاهده است (در ادامه بدان خواهیم پرداخت). هدف ما ارزیابی علت وجودی ظهور ایموجی در زمان کنونی و الزامات اجتماعی و فلسفی است که ممکن است در رابطه متقابل بین سرآورد، رتباطات انسانی و آگاهی بشری وجود داشته باشد.

فصل اول

ایموجی و نظام‌های نگارش

نوشتن به معنای اشتراک‌گذاری و تمایل به اشتراک‌گذاری
چیزها، بخشی از انسان بودن است.
پاتولو کوئیلو (متولد ۱۹۴۷)

واژه سال واژه‌نامه آکسفورد (مقدمه را ببینید) تنها رویداد سال ۲۰۱۵ نبود که اهمیت فزاینده اجتماعی و ارتباطی ایموجی‌ها را نشان داد. موسیقی‌دانان، هنرمندان، سیاستمداران و تبلیغ‌کنندگان، همچون افراد بسیار دیگری شروع به استفاده از ایموجی‌ها در توییت‌ها، صفحات فیس‌بوک، وب‌سایت‌ها و دیگر محافل دیجیتالی خود کردند. به طوری که حتی اسکایپ از هنرمند موسیقی برجسته‌ای چون سرپاول مک‌کارتی از گروه بیتلز، خواست تا ده ایموجی متحرک به نام «آلو موجیز» برای نرم‌افزار جدید اسکایپ بسازد. این ایموجی‌ها شامل شخصیت‌هایی چون هشت‌پای هیجان‌زده و سوزو کیوید بودند و همان‌طور که نشان اشاره دارد، در روز وینتساین در حالی که در موسیقی پس‌زمینه ساخته‌شده توسط مک‌کارتی چرخ می‌زدند و وول می‌خوردند، رونمایی شدند.

البته اسکایپ ایموجی‌های متحرک سفارشی را که در تمام نسخه‌های به‌روز قرار داده شده بودند، پیش از این معرفی کرده بود؛ از نمادهای استودیوهای بزرگ فیلم گرفته تا آنهایی که سنت‌های هنری را به طور نمادین تجلی می‌کردند. مورد اسکایپ یک مورد غیر معمول نیست. به نظر می‌رسد در سراسر جامعه مدرن، نوعی ضرورت

برای ثبت ایموجی‌ها به منظور نمایش یک سبک جدید و «باحال» نگارشی و ارتباطی وجود دارد و این ضرورت به نسل هرزه سوم که در جهان دیجیتالی رشد یافته‌اند، محدود نمی‌شود؛ بلکه تقریباً هر کسی را شامل می‌شود، از پال مک‌کارتنی گرفته تا هیلاری کلینتون. ایموجی‌های این سیاستمدار آمریکایی که برای کاربران آیفون و اندروید ساخته شده‌اند، به طور مناسبی «هیلموچی» نامیده شدند. علاوه بر این‌ها، روزی به نام «روز جهانی ایموجی» در ۱۷ جولای وجود دارد تا فرهنگ متنوع و در حال گسترش ایموجی‌ها را جشن بگیرد. تا جایی که اطلاع داریم، هیچ چیز مشابه دیگری در گذشته تجلیل نشده است؛ مثلاً جشن گرفتن روزی به نام «روز جهانی مصوت‌ها» ممکن بود توسط افرادی که در عصر گذشته چاپ پرورش یافته بودند، ناچیز، پیش پا افتاده و خنده‌دار تلقی شود.

گسترش ایموجی‌ها چندین پرسش کلیدی را درباره اینکه ما در حال حاضر چگونه ارتباط برقرار می‌کنیم و مهم‌تر اینکه چرا به این سبک جدید مشابه داستان‌های مصور ارتباط برقرار می‌کنیم، برانگیخته است. پیش از اینکه حتی تلاشی برای اندیشیدن درباره این پرسش کنیم، اگر ضروری نباشد، حداقل مفید است که یک گام به عقب برداریم و به ذات نظام‌های نگارش و نقش آنها در زندگی انسان و چگونگی تکامل یافتن‌شان، نگاهی بیندازیم تا هدف اصلی این فصل تحقق یابد. این گردش کوتاه تاریخی کمک می‌کند تا چارچوب نظری‌ای را که برای بحث درباره پدیده ایموجی از منظر نشانه‌شناختی نیاز داریم، پایه‌گذاری کنیم. بنابراین، در این فصل پس از بحثی مختصر پیرامون مبادی ایموجی‌ها، نگاهی نموداری به نظام‌های نگارش: جنبه‌های اجتماعی نگارش و کیفیت‌های متنوعش در حد ضرورت خواهیم داشت و در نهایت، با توصیفی از روش پژوهش و ابزارهای نشانه‌شناختی استفاده شده در کتاب، این فصل را به پایان می‌رسانیم.

مبادی ایموجی

واژه ایموجی یک اقتباس انگلیسی از عبارت ژاپنی 絵文字 است - حرف e در emoji به معنای «تصویر» و moji به معنای «حرف لقب» است. بنابراین تعریف ایموجی به طور ساده «تصویر-واژه» است که توصیفی دقیق‌تر از چستی ایموجی است. واژه

ایموجی در زبان انگلیسی (emoji) می‌تواند هم در معنای مفرد و هم در معنای جمع به کار رود (شیوه‌ای که در این کتاب هم استفاده شده است)، اگرچه اکنون به صورت جمع (emojis) هم رایج است. اولین نمادهای ایموجی که متمایز از شکلک‌ها هستند، حدود سال ۱۹۹۸ توسط یک کارمند مخابرات ژاپنی، به نام شیگتاکا کوریتا ساخته شدند. او که ظاهراً خواننده پروپاقرص داستان‌های مصور ژاپنی (مانگا) بود، با اقتباس از سبک جذاب و خوش‌منظر مانگا سبک شکلکی گرافیکی تری را جایگزین کرد. در واقع، در سال ۱۹۹۷ - سالی که در آن استفاده از اینترنت بیشتر و بیشتر غالب شد - بود که بسیاری از کاربران، استفاده از شکلک‌های ASCII را در وب‌سایت‌ها و ایمیل‌ها آغاز کردند - ASCII مختصرشده «کد استاندارد آمریکایی برای تبادل اطلاعات» است که مجموعه‌ای استاندارد از کدهای دیجیتالی است که حروف و نمادها را نشان می‌دهد و برای انتقال متن بین رایانه‌ها به کار می‌رود. همچنین سال ۱۹۹۷، همان سالی بود که نیکولاس لوفرانی «قالب‌های پرتله‌ای شکلک» را خلق کرد تا جایگزین شکلک‌های ساده ساخته‌شده با اعلام نگارشی شوند. نیک و لاس لوفرانی پسر فرانکلین لوفرانی است که برای اولین بار نماد اسمایلی را تجاری کرد تا به جای لحن بدبینانه متداولی که در رسانه‌های چاپی یافت می‌شد، لحن مثبتی را در گزارش‌های خبری ایجاد کند. درست پس از این اتفاق، اسمایلی به عنوان نماد مثبت بودن و خوش‌رویی در سراسر جهان پذیرفته شد.

به منظور برخورداری از دقت تاریخی، باید ذکر شود که اسمایلی توسط یک گرافیست آمریکایی به نام هاروی راس بال در سال ۱۹۶۴ طراحی شد. او اسمایلی را برای شرکت بیمه‌ای طراحی کرد که می‌خواست با نصب آن بر روی دکمه‌های لباس کارکنانش، روحیه آنها را افزایش دهد. این دکمه محبوبیت بسیار زیادی در سراسر آمریکا و در نهایت جهان یافت و بدین ترتیب تصویر اسمایلی در آگاهی جهانی قرار گرفت. در اوایل دهه ۱۹۷۰، لیوان، تی‌شرت و برجسب سپر تومبیل، توسط دو برادر کارآفرین فیلادلفیایی، برنارد و موری اسپین، تولید شدند آن هم با عبارت «روز خوبی داشته باشین»، به طوری که این اقلام می‌توانستند در یک دورنمای اجتماعی دیده شوند. سپس در سال ۱۹۸۲، یک گروه از پژوهشگران کازنگی ملون که از یک تابلوی اعلانات برخط برای رد و بدل کردن کنایه‌های طنز در باره اتفاقاتی که در ساختمانشان

می‌افتاد استفاده می‌کردند. ظاهراً متوجه شدند که دیگران ممکن است تجسس کرده و بدین ترتیب گفتگوها را جدی‌تر از آنچه که واقعاً بود، تلقی کنند. بدین ترتیب آنها اسمایلی، (:). را توسعه دادند تا هر کسی بتواند متوجه شود که لحن پیام شوخی‌آمیز است، نه جدی. یک دهه بعد، ایموجی‌ها پدید آمدند تا شکلک‌ها را از لحاظ تصویری کامل‌تر کنند: یعنی 😊 به جای :-).

در هر صورت، این قالب ایموجی‌های کوریتا بود که از سال ۲۰۱۰ به طور گسترده به کار رفت. از سال ۲۰۱۱، یعنی از همان وقتی که اپل سیستم عامل iOS (۵) خود را که شامل کاراکترهای ایموجی بود عرضه کرد، نمادهای تصویر - واژه‌ای کوریتا در تمامی قالب‌های ارتباط دیجیتال در سرتاسر جهان به طور چشمگیری گسترش یافتند. ایموجی‌ها اکنون بر روی همه انواع صفحه‌کلیدهای کامپیوتری قرار دارند. آنچه در زیر می‌بینید یک نمونه متداول در این‌باره است:

شکل ۱. صفحه‌کلید با حروف ایموجی

با عرضه یونیکد ۸ در سال ۲۰۱۵ که مجموعه بزرگی از تصویر - واژه‌ها را در دسترس قرار داد (شامل اسمایلی با رنگ پوست‌های بیشتر)، استفاده از ایموجی‌ها تبدیل به یک قانون نگارشی جدید و درست و حساسی شد و نشان داد که مردم چگونه از طریق اینترنت و دستگاه‌های تلفن همراه ارتباط برقرار می‌کنند و اینکه ایموجی‌ها در

بسیاری از عرصه‌های جامعه از تبلیغات گرفته تا مبارزات انتخاباتی سیاسی، نفوذ کرده‌اند. یونیکد یک استاندارد بین‌المللی رمزگذاری برای به‌کارگیری در حروف‌الفبای مختلف است؛ یونیکد، یک مقدار عددی منحصر به فرد به هر حرف الفبا اختصاص می‌دهد که در انواع مختلف برنامه‌ها و پلتفرم‌ها کاربرد دارد و استفاده از یک نظام یگانه از فونت‌ها را برای کاربران زبان‌های مختلف ممکن می‌سازد.

همان‌طور که در مقدمه ذکر شد، پیدایش و گسترش سریع ایموجی ممکن است از یک تغییر پارادایم اولیه در چگونگی درک مردم از نگارش، سواد و ارتباطات، خبر دهد. برخلاف عصر چاپ که استفاده انحصاری از نگارش الفبایی را در بیشتر رسانه‌های پیام‌ساز و حوزه‌های سواد، تشویق و حتی تحمیل می‌کرد، عصر کنونی اینترنت سبک‌های مختلف نگارش (دیداری و شنیداری) را برای به‌کار بردن به همراه حروف الفبایی (و غیرالفبایی) در ایجاد پیام تشویق می‌کند. این‌گونه جدید از نظام نگارش ترکیبی، بازه وسیعی از مفاهیم را در خود جای می‌دهد؛ از پایان احتمالی عصر چاپ گرفته تا نشانه‌های معاصر و نیروهای ناآگاه داخلی در تکامل نظام‌های نوشتاری ارتباطات انسانی. همان‌طور که بیان شد، هدف این کتاب فهم کامل این مفاهیم به وسیله آزمودن قالب‌ها، معانی و کارکردهای ایموجی‌ها و دریافت هر گونه مفاهیم مرتبط دیگر از آنهاست.

از آنجایی که ایموجی‌ها حروف تصویری پیش‌ساخته شده و تا حد زیادی استاندارد شده‌ای هستند، می‌توانند نوع جدیدی از زبان مصنوعی نگارش و قابل استفاده در سطح جهان را شکل دهند. اما چیز بسیار بیشتری درباره پدیده ایموجی‌ها وجود دارد که در این کتاب بحث خواهد شد. بنابراین بهتر است در اینجا نظریه نظام نگارش را بازبینی کرده تا با ایجاد یک مبنای بحث کنیم که آیا ایموجی‌ها با شیوه‌های نگارش گذشته که به صورت طبیعی تکامل یافته‌اند، تطبیق می‌یابند یا خیر و در کجا این سازگاری رخ می‌دهد؛ عبارت «مصنوعی» در اینجا اشاره دارد به نظامی نگارشی که به طور دانسته توسط شخصی ایجاد شده است، به جای نظامی که در طول زمان توسط زبان‌شناسی تاریخی و گرایش‌های فرهنگی توسعه یافته است. علاوه بر این، ایموجی‌ها پدیدار شده‌اند تا مشخصات نسبتاً منحصر به فردی در مقایسه با نظام‌های نگارشی سنتی داشته باشند.

ایموچی‌ها از دو کارکرد تصویرنگارانه (بازنمایی واقعی اشیاء به طور مستقیم) و نشان‌نگارانه (جایگزینی واژه) برخوردارند. همان‌طور که معروف است، نگارش اولیه اساساً تصویرنگارانه بود که بعداً در نواحی مختلفی از جهان به نظام‌های نشان‌نگارانه، اندیشه‌نگارانه یا الفبایی تکامل یافت. تغییر از نگارش تصویرنگارانه به الفبایی در حدود ۱۰۰۰ سال پیش از میلاد، توسط مارشال مک‌لوهان (۱۹۶۲) به عنوان اولین تغییر پارادایم شناختی حقیقی در تاریخ بشریت تعیین شد که مهاجرت انسان‌ها از جوامع قبیله‌ای به اولین تمدن‌ها را نشان داده و اینکه انسان‌ها به شدت به معاملات و اسناد مکتوب برای پایه‌ریزی اصول و تضمین کردن کارایی‌شان در نظام‌های جدید زندگی همگانی، وابسته شده‌اند.

با ظهور و گسترش ایموچی‌ها که تقریباً به طور کامل جای شکلک‌ها را گرفته‌اند، امکان یک تغییر پارادایم در حال وقوع دیگر وجود دارد که توسط نوعی بازیابی نگارش تصویرنگارانه - نشان‌نگارانه آمیخته شده با نگارش الفبایی مشخص شده است. اگر این گرایش گسترش پیدا کند و به یک زبان جامع و ترکیب شده از تصاویر و آوا تکامل یابد، آنگاه می‌توان بحث کرد که آیا ایموچی می‌تواند بنیان‌گذار یک تمدن جدید باشد یا خیر؛ تمدنی جهانی که مبتنی بر زبان دبداری رایج یا به طور دقیق‌تر یک نظام نگارش ترکیبی است. اگر چنین چیزی رخ دهد، شیوه‌ای که ما پیام‌ها را می‌خوانیم و می‌نویسیم، نه تنها به طور اساسی با گذشته متفاوت می‌شود، بلکه ممکن است بی‌انگیز تغییر ناگهانی در آگاهی انسانی باشد که از حالت خطی و لفظی پردازش اطلاعات به حالتی کل‌نگرانه‌تر و تصویری‌تر تبدیل شده است. از سوی دیگر، استفاده از ایموچی‌ها در نگارش ممکن است فقط یک علاقه گذرا باشد که با فناوری جدید و گرایشاتی در فرهنگ عامه همراه است (در پی اینکه همه آنها از داستان‌های مصور ژاپنی الهام گرفته شده‌اند) که به کاربران اجازه می‌دهد پیام‌هایشان را سرگرم‌کننده‌تر و لذت‌بخش‌تر کنند؛ در این صورت کارکرد آنها بیشتر تزئینی پنداشته می‌شود تا اساسی و قابل توجه. علاوه بر این، مادامی‌که فناوری تغییر می‌کند، این علاقه هم به شدت تغییر می‌کند و ایموچی‌ها ممکن است به‌زودی به چیزی که به گذشته تعلق دارد، تبدیل شوند. این مسائل در سراسر این کتاب مطرح خواهند شد، اما به طور مستقیم در دو فصل پایانی مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

نظام‌های نگارش

نظریات موجود در باره مبادی نگارش فراوان‌ند و نیازی نیست که در اینجا به تاریخچه بحث‌ها بپردازیم. البته در این باره گزاره‌ها و نظریاتی وجود دارد که مقبولیت گسترده‌ای میان زبان‌شناسان و بیستان‌شناسان، یافته‌اند و برای مباحث این کتاب مفیداند. برجسته‌ترین آنها این نظریه است که نگارش تصویرنگارانه بر تمامی انواع دیگر نگارش از لحاظ تکاملی تقدم داشته و ظهور آن با دوره زمانی‌ای که دانشمندان «هنر ماقبل تاریخی» می‌نامند، مصادف بوده است. اگر این نظریه درست باشد، آنگاه ممکن است نگارش و هنر خامسگاه مشترکی داشته باشند (بویساک، ۱۹۸۳؛ ۱۹۹۴ و ۱۹۹۷). تا زمان حاضر، به نظر می‌رسد که ما به طور حسی تمایل داریم تا هر نوعی از نگارش تصویری از جمله ایموجی‌ها را که به عنوان چیزی هنری تلقی می‌شود، درک کنیم. به نظر می‌رسد که این «غریزه نگارش تصویری» (داتون، ۲۰۱۰) بخشی از DNA انسان بوده و در اوایل زندگی افراد در صحبت کردنشان آشکار می‌گردد. تقریباً همان زمانی که کودکان اولین واژه‌ها را به زبان می‌آورند، گرچه آنها تعدادی وسایل ترسیم داده‌شده بدون اینکه آموزشی دیده باشند شروع به خط‌خطی کردن و سروصد کردن می‌کنند. عده‌ای ادعا می‌کنند که این ممکن است نشانه‌ای تکاملی از گذشته دور باشد که به طور ناخودآگاه توسعه زبانی را هدایت می‌کند (وایگوتسکی، ۱۹۶۲). داده‌های باستان‌شناسی اشاره بر این دارد که تعریف کردن صفات گونه‌های نسانی، از جمله توانایی تفکر و برنامه‌ریزی آگاهانه و انتقال مهارت‌ها و دانش در میان نسل‌ها، با ظهور زبان که در قالب‌های آوایی و غیرآوایی (مثل حالات چهره) پدیدار شده است، مصادف بوده است.

تعداد زیادی از زبان‌شناسان (شاید اکثرشان) در مقیاس تکاملی زبان گفتاری را متقدم بر زبان نوشتاری می‌دانند و زبان نوشتاری را صرفاً وسیله‌ای برای ثبت گفتارهای کلامی به شمار می‌آورند. همان‌طور که در گفته مشهور نونارد بلوم فیلد (۱۹۳۳: ۲۱) آمده است: «نوشتن، زبان نیست؛ بلکه صرفاً راهی برای ثبت زبان به وسیله علائم قابل دیدن است». اگرچه این مسئله تصادفی نیست که این دیدگاه عمدتاً محصول جوامعی است که از حروف الفبا استفاده می‌کنند، اگر سوابق باستان‌شناختی و دیرینه‌شناختی صحیح باشند، آنگاه این مطلب نمی‌تواند به طور کامل اثبات شود. اسناد محکمی